provinciehuis Westerbrink 1, Assen
postadres Postbus 122, 9400 AC Assen

www.drenthe.nl
0592 - 36 55 55

provincie Drenthe

Aan:
de minister voor Klimaat en Energie
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC 's-GRAVENHAGE

Assen, 8 maart 2022
Ons kenmerk 10/4.5/2022000353
Behandeld door de heer B. Pents (0592) 36 52 32
Onderwerp: Drentse aanpak netcongestie

Geachte minister,

Met deze brief reageren wij op uw Kamerbrief van 8 februari 2022 over de schaarse transportcapaciteit op het elektriciteitsnet en informeren u over de stand van zaken in de provincie Drenthe. In uw brief geeft u aan dat dit onderwerp uw volledige aandacht heeft en dat u zich volledig inzet met een breed mandaat dat het coalitieakkoord u gegeven heeft. Dat doet ons deugd. Wij willen laten zien dat wij ons, conform uw oproep aan de provincies, tot het uiterste inspannen. Wij vragen u om bij uw inzet ook specifiek oog te hebben voor de Drentse problematiek en de door ons genoemde oplossingen. Concreet vragen wij uw ons te ondersteunen bij het vormgeven van de provinciale regierol en om kennis te nemen van de innovatieve invulling die wij gevonden hebben van non-discriminatiebeginsel. Wij lichten dat hieronder graag toe.

Situatie Drenthe
De Drentse maatschappij ervaart al meerdere jaren dat de druk op het elektriciteitsnet extreem toegenomen is. De problemen die u schetst in uw brief en waar u voor waarschuwt zijn helaas al lange tijd de praktijk in onze provincie. In onze eerdere brief aan uw ministerie (kenmerk 5/5.13/201900254) hebben wij gevraagd om aandacht te hebben voor de situatie in Drenthe en steun te bieden in onze oplossingsroutes. Schaarse netcapaciteit heeft grote impact op onze ambities en legt druk op de Drentse beleidsdoelen en ondernemerschap. Wij zien dat de problemen zich sindsdien verder hebben verspreid over het land en vrijwel alle partijen en regio's de ernst van de situatie nu inzien.

Wij bevestigen het door u geschetste beeld dat ook de afnemers van energie vaak niet aangesloten kunnen worden, maar moeten u helaas melden dat de figuur over Transportschaarste voor afname die u toont niet compleet is. Ook in Drenthe is de afgelopen jaren gezocht naar locaties met een grote aansluitcapaciteit voor industriële afnemers (niet zijnde datacenters). Vanwege de door hen gecreëerde directe werkgelegenheid, waren dit voor Drenthe (en Nederland) zeer interessante partijen. Zij hebben echter vanwege het ontbreken van netcapaciteit hun heil buiten Nederland moeten zoeken.

Wat doet Drenthe?
Dit alles heeft ertoe geleid dat wij de afgelopen jaren hebben gepionierd en geëxperimenteerd met oplossingen. In eerste instantie om de ondernemers te helpen, die door de capaciteitschaarste in de problemen zijn gekomen. Voor deze partijen hebben wij gezocht naar oplossingen voor de lange wachttijden en het daardoor verstrijken van SDE+-looptijd. Het spijt ons te moeten zeggen dat de herhaaldelijke verzoeken aan uw ministerie om aan uw zijde te bewegen niet tot verlichting van de ondernemersproblemen hebben geleid.

Wij hebben het daarom vervolgens gezocht op een vlak waar wij als regio ook sterk in zijn: slimme innovatieve oplossingen. Dit spoor bewandelen wij in nauwe samenwerking met ondernemers, de netbeheerders, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) en de Topsector Energie. Wij hebben een aanpak waar ondernemerschap, kennisontwikkeling en kennisdeling leidend in zijn, ondersteund met een provinciale subsidieregeling. Voorop staan de doelen van de ondernemers in hernieuwbare energie, niet de kaders waarbinnen men dit zou moeten uitvoeren. Dit betekent dat wij de randen opzoeken van wat mogelijk is, en soms net buiten het lijntje kleuren. Uiteraard in goed overleg met de netbeheerders en RVO, maar ook af en toe met een vragende blik naar uw ministerie om te kijken hoe wij deze kaders kunnen wijzigen of oprekken. Deze aanpak is succesvol en dient als voorbeeld voor andere regio's en initiatieven, zoals de coalitie 'Samen sneller het net op'.
Ondanks de succesvolle projecten in Drenthe, erkennen wij dat dit slechts een vangnet is voor een probleem dat niet vanzelf over zal gaan. Wij zijn blij met de enorme inspanningen van de netbeheerders TenneT, Enexis en Rendo in onze provincie, maar zien ook dat zij het tempo van de energietransitie op deze wijze niet kunnen bijbenen. Er is een fundamenteel andere aanpak nodig om te voorkomen dat de problemen ontstaan.

Voorkomen in plaats van genezen.
U benoemt in uw brief al de oproep uit de samenleving tot prioritering en programmering. Drenthe loopt ook in dit denken voorop. Wij werken samen met gemeenten en netbeheerders aan een programmatische aanpak waarmee wij problemen willen voorkomen in plaats van achteraf repareren.
Wij zien dat het nodig is dat er regie wordt gepakt op uitbreiding van de netten én op wat daar vervolgens op aangesloten wordt. Met name de netbeheerders geven aan dat deze aanpak essentieel is, willen wij de energieambities voor 2030 en daarna gaan halen.

De provincie Drenthe ziet dat wij dit maatschappelijke probleem samen met onze regionale partners moeten oppakken en heeft hierin reeds het voortouw genomen.

Wij werken aan een Ontwikkelkader dat duidelijk maakt welke energievragers en -aanbieders wij op welke plekken willen hebben, ook vanuit ruimtelijk en economisch perspectief. Ook geeft dit Ontwikkelkader weer wat er het komende decennium aan energie infrastructuur gevraagd gaat worden. Hiermee kunnen de netbeheerders op tijd hun netwerk gereed hebben voor de plannen die er zijn. Het Ontwikkelkader is de basis van een programmatische aanpak voor regionale regie op de uitbreiding van de netinfrastructuur. Hiermee bieden wij:

- duidelijkheid en zekerheid aan de markt. Wij geven aan wat, waar en wanneer mogelijk is in Drenthe. Dit geldt voor de productie van hernieuwbare energie, maar ook voor bedrijven die transformeren naar duurzaam, nieuwe bedrijven, woningbouw en mobiliteit;
- heldere ontwikkelkaders aan de netbeheerders: wat dienen zij wanneer en waar gereed te hebben. Het Ontwikkelkader vormt een helder uitgangspunt voor de investeringsplannen (IP's) van de netbeheerders, draagt daarmee bij aan investeringszekerheid en vormt een toets voor aansluiting;
- een opdracht voor de decentrale overheden zelf: wij maken duidelijk wat wij waar willen c.q. mogelijk achten door middel van een stevig ruimtelijk kader. Dit vormt het democratisch gelegitimeerd kader dat is vastgelegd met de juiste ruimtelijke instrumenten.

Het creëren van dit ontwikkelkader sluit goed aan bij uw invalshoek om in te zetten op het ruimtelijke ordeningsspoor en daardoor deze problematiek aan het eind van de rit voor te zijn. Dit doen wij door onze provinciale plannen en die van de gemeenten goed op elkaar te laten aansluiten. Essentie daarbij is dat we integraal kijken hoe wij de ontwikkeling van vraag, aanbod en transport van energie op elkaar kunnen laten aansluiten. Op deze wijze programmeren wij de energie infrastructuur die nodig is om woningbouwplannen, toekomstige industrie, RES-ambitie en groei van duurzame mobiliteit op een maatschappelijk wenselijke wijze mogelijk te maken.

De regie op dit proces van aanleg van het net en aansluiten van vraag- en aanbod, leidt ertoe dat de ruimtelijke procedures niet zozeer versneld worden, als wel naar voren gehaald worden. Dit leidt tot de tijdswinst in ruimtelijke inpassing en procedures waar u naar op zoek bent. Op termijn zal de facto geen prioriteringsvraagstuk meer nodig zijn; via de programmatische aanpak wordt voorkomen dat de schaarste tot problemen leidt. Wij leren hiermee beter met schaarste om te gaan, daar deze in onze optiek niet meer op korte termijn zal verdwijnen.

De Drentse aanpak REIS is nu nog in ontwikkeling. Op dit moment wordt met de samenwerkingspartners van de RES-Drenthe gewerkt aan de 'Routekaart RES Drenthe'. De Routekaart geeft een adaptieve programmering voor de bouw en aansluiting van de wind- en zonprojecten en de benodigde infrastructuur om de Drentse RES-ambitie te realiseren. De Routekaart vormt daarmee al een belangrijk deel van het te creëren Ontwikkelkader waarin alle energievraagstukken zijn opgenomen.

Raakvlak met landelijke vraagstukken

Wij zien dat er veel vraag is naar een oplossing voor het First Come First Served (FCFS)-principe. Zoals wij in deze brief schetsen, hebben wij in Drenthe al veel tijd gehad om hierover na te denken. Wij willen u en de andere regio's deelgenoot maken van de Drentse aanpak om dit probleem op te lossen.

De Drentse aanpak is gebaseerd op de huidige procedure van de netbeheerder om te komen tot het verstrekken van een Aansluit en Transport Overeenkomst (ATO) aan een partij die energie wil afnemen of aanbieden aan het net. De netbeheerder hanteert daarbij een aantal ontvankelijkheidseisen en toetst de aanvraag hieraan. Aanvullend hierop stelt de Drentse aanpak de aanvullende eis dat er getoetst wordt of de aanvraag voldoet aan het hierboven genoemde Ontwikkelkader. Dit Ontwikkelkader is immers gecreëerd om met de aanleg van de betreffende infrastructuur (kabels, tansformatoren, hoogspanningsnet etc.) een specifiek doel te faciliteren. Door aan dit Ontwikkelkader te toetsen wordt erop toegezien dat de bouw van de infrastructuur alleen ten goede komt aan de doelen waarvoor deze is aangelegd. Elke aanvraag die bij de netbeheerder binnenkomt wordt op gelijke wijze getoetst aan de eisen en op volgorde van binnenkomst, analoog aan het FCFS-principe.

Deze aanpak is niet bedoeld om de huidige aanvragen met een ATO te her-prioriteren. Deze zullen onder het huidige regime worden gerespecteerd. Voor nieuwe aanvragen om netcapaciteit zal echter het Drentse Ontwikkelkader als één van de ontvankelijkheidseisen dienen te worden gebruikt.

De Drentse aanpak is nu echter nog niet mogelijk, omdat de bestaande wet-, en regelgeving ons nog in de weg staat. U bent ook op zoek naar oplossingen voor het FCFS-vraagstuk. Wij gaan ervan uit dat wij u in deze brief hebben laten zien hoe dit op te lossen is zonder afbreuk te doen aan de Europese regels.

Hoe verder?
Een duidelijke regionale regie op de Drentse energie infrastructuur is nodig indien wij de netcongestieproblemen in onze provincie willen voorkomen. Essentieel is dat er aanpassingen in wet-, en regelgeving volgen, zodat geborgd kan worden dat het uiteindelijke gebruik van de energieinfrastructuur hetzelfde is als beoogd bij de planning en aanleg ervan.

Wij gaan ervan uit dat wij met deze brief duidelijk hebben gemaakt dat wij ons tot het uiterste inzetten om dit te bereiken. Wij waarderen dat dit onderwerp uw volledige aandacht heeft en vragen u om ondersteuning van de provinciale regierol en om een juiste invulling te geven van het non-discriminatiebeginsel.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, voorzitter , secretaris

mb/coll.

Afschrift aan:
- de leden van de Tweede Kamer (per e-mail)
- de leden van de Provinciale Staten van Drenthe